

Muzeul de istorie a municipiului București la a 50-a aniversare

Muzeul de istorie a municipiului București instituție complexă, atît datorită sferei largi de activități și preocupări menite a cerceta, strînge, conserva și valorifica patrimoniul bunurilor materiale și spirituale referitoare la multiseculara istorie a Bucureștilor, cit și prin unitățile anexă (Muzeul Pompierilor, Colecția Maria și Dr. George Severeanu, Expoziția de numismatică, Colecția de artă orientală) — sau afiliate (Muzeul C.I. și C.C. Nottara, Muzeul prof. Victor Babeș, Muzeul prof. Gheorghe Marinescu, Colecția de artă comparată și Muzeul G. Bacovia) pe care le administrează și coordonează — a împlinit în 1971 o jumătate de veac de la înființare.

În cei 50 de ani înregistrați pe răbojul existenței sale, muzeul a parcurs un drum lung, punctat de succese importante dar și de greutăți inerente. Într-un anumit sens dezvoltarea sa reflectă însăși viața social-politică și culturală a Capitalei și chiar a țării. Dacă în primul deceniu de activitate s-a constituit un patrimoniu care a putut servi ca bază a deschiderii, la 22 noiembrie 1931, a primei expoziții permanente, în deceniile următoare el și-a dezvoltat continuu activitatea devenind o instituție cunoscută și apreciată atît în țară cit și în străinătate.

Muzeul de istorie a municipiului București își are începutul în hotărîrea Consiliului Comunal al primăriei Bucureștilor de la sfîrșitul lunii iunie 1921 cînd — primarul de atunci — Gheorghian, a propus înființarea unui muzeu comunal. Referindu-se la această hotărîre, N. Iorga scria în ziarul *Neamul Românesc* din 1 iulie 1921 : „Muzeul va fi organizat și condus de o comisiune din care vor face parte și un membru al Academiei, secția istorică, un membru al Comisiei monumentelor istorice și un membru al Lăgei Culturale”... El va fi „nu numai un loc unde se pot concentra, supt o bună îngrijire, lucruri care altfel se risipesc și se distrug, nu numai un mijloc de a iniția pe străin ușor în ceea ce a format originalitatea unei civilizații dispărute, dar și altceva — Va fi, într-o epocă în care totul e în funcțiune de cultura ce vom ști să ne cîștigăm și mai ales să o răspîndim larg în masele populare, și un complement de realități pentru instrucția școlară și singura unealtă prin care asupra claselor necultivate trecutul își poate întinde influența lui, învățătoare și înălțătoare”¹. Această nobilă idee, această valoroasă inițiativă a înființării unui muzeu al Bucureștilor, a fost primită cu interes de populația Capitalei. Lipsa mijloacelor materiale, inexistența unui patrimoniu, a

¹ *Neamul Românesc*, an XVI (1921) nr. 145 din 1 iulie.

determinat ca instituția să nu fi înțeze de sine stătător imediat după luarea hotărârii, primăria organizând prin Direcția culturală, stringerea colecțiilor. Paralel cu alcătuirea patrimoniului primăria are în vedere și găsierea unui local adecvat, vizate fiind casa din Calea Moșilor 115, Casa Assan, Casa Moruzi din Calea Victoriei 117 și mai târziu Palatul Crețulescu. Deoarece unele din aceste imobile erau incluse pe lista monumentelor istorice (ex. Casa Moruzi), Comisia monumentelor istorice a insistat ca primăria să atribuie muzeului respectiva clădire, așa cum rezultă din procesul-verbal încheiat la ședința din 29 octombrie 1925 : „Tot astfel ne vom adresa primăriei Capitalei pentru instalarea Muzeului Orașului București”².

Începând cu anul 1926 preocuparea pentru stringerea colecțiilor și constituirea patrimoniului este mult lărgită, primăria adresându-se populației Capitalei prin presă și pe alte căi, invitând locuitorii Bucureștilor, ai țării, să doneze acele vestigii care se referă la istoria orașului. Într-un apel publicat în ziarul *Realitatea* din 10 martie 1927 se spune : „În dorința de a înzestra Capitala cu un mare muzeu care să fie imaginea vieții din trecut și prezent a Bucureștilor dl. prof. Anibal Teodorescu, primarul Municipiului București a lansat un apel către toți cetățenii, să ofere acestui mare așezămint fotografii, stampe, schițe și orice alte obiecte reprezentând aspecte sau momente din trecutul Capitalei. Toate obiectele vor purta plăcuțe cu numele donatorului. Muzeul va avea și o mare bibliotecă populară, astfel că se primesc donații și pentru bibliotecă”³. În aceeași publicație în numărul din 1 aprilie 1927, se arată că „ideea unui muzeu municipal (a fost) primită cu multă însuflețire”. În continuare în articol se arată că Serviciul cultural al primăriei a adunat prețioase date istorice iar cercetările au dat la iveală rezultate fructuoase⁴. Anul 1929 poate fi socotit ca un moment crucial în dezvoltarea Muzeului Municipal el reprezentând atât încheierea unei etape decisive în constituirea patrimoniului cât și punctul de plecare în organizarea expoziției permanente. Astfel, la 9 ianuarie 1929 se hotărăște înființarea unei comisii de recepție a tablourilor și obiectelor ce se cumpără pentru dotarea muzeului comunal⁵. Prin înființarea acestei comisii, formată din Anibal Teodorescu și Mihai Berceanu, se asigură o selectare riguroasă a obiectelor, includerea în patrimoniu a unor piese reprezentative. În același timp constituirea comisiei este o dovadă a interesului sporit al primăriei pentru creșterea patrimoniului, prin cumpărare atrăgându-se noi obiecte valoroase în colecții, crescând în același timp cointeresarea altor posessori de valori muzeistice. O contribuție de seamă la completarea fondurilor muzeistice a avut donația lui D. V. Rosetti din iulie 1929 care a oferit primăriei, așa cum precizează decizia de acceptare, „vestigiiile localnicilor ce au populat meleagurile bucureștene de la sfârșitul epocii de piatră, pînă la cucerirea romană”⁶. Această dănie făcută „fără nici o pretenție”, a putut constitui nucleul de bază al secției pre-

² *Buletinul Comisiei Monumentelor Istorice*, an IX (1925), fasc. 48, p. V.

³ *Realitatea*, an XV (1927) nr. 195 din 10 martie.

⁴ *Realitatea*, an XV (1927) nr. 205 din 1 aprilie.

⁵ Arhivele Consiliului Popular al municipiului București din B-dul Banu Manta, Secretariat, 1929, vol. I, Dos. 7, p. 5.

⁶ *Ibidem*, Dosar 8, Decizia 556.

istorice a muzeului municipal. Un alt pas important pe drumul funcționării de sine stătătoare a instituției l-a reprezentat numirea lui D. V. Rosetti prin Decizia Consiliului comunal al municipiului București 41001/5926 A din 25 august 1929 în calitate de consilier tehnic cultural avînd ca atribuții stringerea întregului material achiziționat pentru muzeu în vederea inventarierii și catalogării lui⁷. Consiliul comunal al primăriei municipiului București a oferit pentru adăpostirea patrimoniului, o parte a spațiului imobilului din Calea Moșilor 115, unde s-a organizat o expoziție cu materiale arheologice rezultate din săpături. Dar spațiul acordat muzeului, așa cum se subliniază într-o adresă din 17 dec. 1929, era neîncăpător „atît timp cît restul camerelor sînt folosite de un slujbaş al Municipiului. Dîndu-i o altă locuință într-un imobil al comunei, Muzeul și-ar găsi o mare extindere”⁸. Consiliul comunal, în frunte cu Dem. Dobrescu, a înțeles necesitatea acordării unui local adecvat în care Muzeul municipal să-și poată asigura atît conservarea patrimoniului cît și organizarea expoziției permanente — astfel că în luna februarie 1930 Casa Moruzi din Calea Victoriei 117 — monument istoric — care adăpostise pînă atunci Direcția Serviciului Sanitar, este atribuită muzeului. Zia de 10 ianuarie 1930 marchează o nouă etapă pe drumul afirmării muzeului municipal. Printr-o decizie primarială se înființează o Comisie științifică compusă din N. Iorga, I. Andrieșescu, Radu Rosetti, Constantin Moisiu, Virgil Drăghiceanu, Ana Lahovary, care avea ca atribuții întocmirea unui proiect de organizare și administrare a Muzeului municipal, stabilirea unui buget de venituri și cheltuieli și avizarea asupra tuturor măsurilor pe care le crede necesare pentru buna funcționare a instituției⁹. Comisia, oricît s-ar fi străduit cei ce o compuneau, nu putea rezolva toate problemele curente, ea fiind mai degrabă un organ consultativ. Munca curentă, activitatea operativă, trebuia dusă de un colectiv permanent care începe și el să se închege treptat. Am amintit de D. V. Rosetti căruia i-a urmat la 10 ianuarie 1930 Al. Meunier, gardian și om de serviciu, iar la 1 martie același an este numit primul custode în persoana lui Adrian Maniu care avea menirea de a se ocupa de secția artistică.

Firește acest personal era insuficient, el făcînd cu greu față sarcinilor astfel că instituția progresa lent și avea dificultăți mari în dezvoltarea muzeului mai ales că nici mijloacele materiale nu erau îndestulătoare. Acestor greutăți legate de personal li se pune în parte capăt la 24 martie 1931 cînd prin decizia 7655—1606 A pe lângă Comisiunea științifică înființată în ianuarie 1930 se înființează un Comitet administrativ și de achiziții compus din Ath. Simu, ing. C. Orghidan, J. Pincas și dr. George Severeanu, avînd ca director activ al comitetului și al Muzeului municipal pe dr. Severeanu¹⁰.

Constituirea acestui comitet și numirea dr. G. Severeanu ca director a marcat sfîrșitul perioadei de organizare administrativă a muzeului, a dat

⁷ Arhiva Muzeului de Istorie a municipiului București (în continuare Arh. M.I.M.B.) Dos. 1929, unde se află originalul deciziei.

⁸ *Ibidem*, Dos. 1929, Notă de serviciu din 17 dec. 1929.

⁹ *Monitorul Comunal al Municipiului București*, an XXIX (1930), nr. 3, din 19 ianuarie.

¹⁰ *Ibidem*, an LVI (1931) nr. 14 din 5 aprilie.

instituției certitudinea existenței și a stabilității și i-a deschis largi perspective de viitor. Numirea dr. Severeanu, care va sta în fruntea muzeului timp de aproape 8 ani — personalitate marcantă a medicinei românești dar tot atât de cunoscut numismat și colecționar, a fost o fericită alegere. În noua organizare Muzeul a început să desfășoare o activitate prodigioasă care a cuprins și alte domenii decât arheologia. Astfel a luat ființă secția numismatică și medalistică, secțiunea documentelor, breslelor și urbanistică al cărei început l-a constituit vederile din vechiul București. De asemenea secțiunea artistică a fost reorganizată și îmbogățită. Prin numirea unui secretar — arhivar al muzeului, în persoana lui George D. Florescu, s-a început ținerea unui inventar la zi, asigurarea corespondenței, studiarea vechilor hrisoave etc. Disponind de personal competent, cu experiență muzeografică, la care trebuie să adăugăm sprijinul acordat de primărie, după ce în 1930 au fost expuse provizoriu unele colecții în Casa Moruzi din Calea Victoriei 117, din primăvara și vara anului 1931 se trece la organizarea pe principii mai largi a expoziției de bază. „Expunerea în muzeu — se spune în raportul prezentat de dr. G. Severeanu la ședința din aprilie 1931 — se va face după o anumită normă căutându-se ca fiecare secțiune să reprezinte o desfășurare fie a evenimentelor istorice, politice, sociale, arheologice și artistice de așa natură încât pentru cei ce vor amenaja secțiunea să capete toate datele necesare dezvoltării ramurilor mai sus amintite”¹¹.

La 22 noiembrie 1931 sălile Muzeului municipiului București se deschid pentru public. Inaugurarea are loc în prezența lui N. Iorga, prim ministru, Dem. I. Dobrescu — primarul Capitalei, C. Hamangiu, ministrul justiției, Gh. Corbescu și Emil Petrescu foști primari ai Capitalei, Radu Rosetti, G. Severeanu etc. După ce feliicită pe organizatori care au dat Capitalei „un pios depozit al urmelor trecutului ei” N. Iorga spunea: „Un muzeu nu este o simplă adunare de documente nescrise, ci — așa cum a spus dr. Severeanu — o școală. Școala oamenilor maturi și a oamenilor neînvățați, școala și a acelor cari caută ceva dincolo și de școala cea mai vie”. La rîndul său directorul muzeului, dr. G. Severeanu sublinia că prin inaugurarea muzeului „se dă cetățenilor posibilitatea de a admira frumosul, de a cunoaște istoria orașului, de a învăța multe din evenimentele petrecute de la cea dintîi așezare românească pe meleagurile Bucureștilor de astăzi și pînă la întregirea neamului, prin expunerea de obiecte, imagini și documente, ce se găsesc în colecțiunile muzeului și cari, desigur, că reprezintă elemente necesare dezvoltării culturale a celor dornici de a le studia”¹².

În continuare, Dr. Severeanu arată că programul de activitate al Comitetului de direcție este „de a face din muzeul municipiului o școală care să fie vizitată de toți cetățenii, adresîndu-se mai cu osebire școlarilor și licențierilor, cărora le dă posibilitatea de a-și completa instrucțiunea și cultura prin cunoașterea obiectelor expuse”¹³. Cu prilejul inaugurării expoziției permanente au fost amintite și persoanele care au donat obiecte

¹¹ Arh. M.I.M.B., Dos. 1931, Expunerea (manuscris) a dr. Severeanu la ședința Comitetului de direcție din 8 aprilie 1931.

¹² Inaugurarea Muzeului Municipiului București în *Adevărul* din 24 noiembrie 1931.

¹³ *Ibidem*.

valorosae muzeului : R. Voinescu, Maria Glogoveanu, Ana Lahovary, Eliza Suța, Martha Bibescu, J. Pincas, ing. C. Orghidan, G. Severeanu ș.a.

Deși avea un patrimoniu insuficient a reda complexa evoluție a societății bucureștene și nici nu beneficia de o tematică științifică de ansamblu — expoziția reprezenta o realizare remarcabilă pe linia cultivării dragostei față de istoria celui mai mare oraș al țării.

În perioada ce a urmat inaugurării expoziției, paralel cu activitatea de cercetare, depistare și conservare a patrimoniului, colectivul muzeului s-a îngrijit și de popularizare, de atragerea a unui număr sporit de vizitatori. Dându-și seama că programul de vizitare era foarte redus „din cauza lipsei de personal”, fiind deschis publicului doar duminicile și în sărbătorile legale între orele 10—13, conducerea muzeului, conștientă „de menirea culturală pe care o are un muzeu — mai ales pentru tineretul școlar, și într-același timp bucuroși de a contribui la educația acestui tineret, sîntem la dispoziția directorilor școalelor din Capitală în orice zi de lucru, între orele 10—13 și 16—18” — se spunea în adresa către Casa școalelor din 2 dec. 1931 ¹⁴.

După 1931, în condițiile creșterii numărului salariaților, a sporirii orelor de vizitare și în zilele lucrătoare și a popularizării întreprinse, numărul vizitatorilor a crescut continuu de la 390 în 1931 la aproape 4 000 în 1935 și la 5238 în 1939.

Muzeul — conducerea sa, concepea judicios activitatea urmărind realizarea tuturor laturilor impuse de un muzeu modern, o îmbinare între munca de cercetare, depistare, conservare și valorificarea patrimoniului. Analizîndu-se aceste probleme în Comitetul de direcție din 8 aprilie 1931 se ajunge la concluzia că „roadele științifice și culturale ale muzeului nostru ar putea fi cu prisosință îndeplinite” de o revistă publicată o dată pe an care ar da posibilitate Muzeului municipal să-și ia locul de căpetenie printre toate manifestările științifice, culturale și artistice ¹⁵. Acest deciderat a fost realizat patru ani mai târziu, odată cu editarea revistei „București”.

Colectivul muzeului — care în 1939 era compus din 7 persoane din care 5 personal de specialitate, s-a străduit să fie prezent în viața culturală a Capitalei și chiar a țării, participînd la organizarea de expoziții, efectuînd cercetări, susținînd comunicări și conferințe. Astfel au fost organizate expoziții în 1935 — cu ocazia Lunii Bucureștilor în localul din B-dul Lascăr Catargiu 21 (azi Ana Ipătescu) conținînd covoare, stampe, gravuri, picturi, Comitetul de organizare fiind alcătuit din C. C. Giurescu, E. Bucuța și pictorul E. Stoenescu. În clădirea muzeului, în aceeași perioadă, s-a organizat o expoziție de interioare de epocă.

În iulie 1933 pe lângă muzeu a luat ființă și Pinacoteca municipiului. Pe adresa direcției muzeului municipal din 9 iulie, prin care se propunea casa amiral Urseanu ca sediu al pinacoteei, Dem. I. Dobrescu, primarul de atunci, scria următoarea rezoluție : „Se aprobă ca să se înființeze Pinacoteca Municipiului” ¹⁶.

¹⁴ Arh. M.I.M.B. Dos. 1931, Adresa din 2 decembrie 1931 către Casa Școalelor.

¹⁵ Ibidem, Procesul-verbal al ședinței din 8 aprilie 1931.

¹⁶ Ibidem, Dosar 1933, Raportul dr. Severeanu din 19 iulie 1933.

În ceea ce privește popularizarea muzeului, a colecțiilor și istoriei orașului, încă la ședința Comitetului de direcție din 17 dec. 1931, s-a hotărât organizarea unui ciclu de conferințe.

O altă activitate din această perioadă — demnă de relevat — este preocuparea de a surprinde transformările din oraș, precum și înregistrarea pe peliculă a caselor vechi. Muzeul a intrat în posesia unor valoroase fotografii — de o excepțională importanță azi — fie direct prin angajarea unor fotografi de renume — în special Ebner — fie solicitând primăriei fotografiile caselor supuse demolării.

Deși într-un ritm mai lent — patrimoniul muzeal a crescut continuu prin depistări, cercetări de teren, prin donații și achiziții. Astfel, de la 851 obiecte în 1931 s-a ajuns la 3200 în 1935 și la 4330 în 1940¹⁷. Prin cercetările întreprinse, prin publicațiile editate și valorile acumulate, activitatea muzeului începe să fie cunoscută și apreciată atât în țară cât și peste hotare. Creșterea patrimoniului, lărgirea activității este însă stîngherită și chiar frînată de condițiile materiale insuficiente, de lipsa unor ateliere și laboratoare, a unui număr corespunzător de specialiști. Casa Moruzi — sediul muzeului și al expoziției permanente — devenise neîncăpătoare. În plus avea un înaintat grad de insalubritate, uzură și degradare. „Una din casele publice din București aflată în cea mai rea și se poate zice rușinoasă stare”¹⁸ cum scria E. Bucuța, într-o scrisoare la 23 oct. 1936. În această situație conducerea muzeului a făcut demersurile necesare pentru repararea și restaurarea casei Moruzi și atribuirea muzeului a unui alt local.

La 14 dec. 1939 primăria a închiriat pentru muzeu imobilul din str. Știrbei Vodă 34 — proprietatea Valentinei Buzdugan, iar în toamna lui 1940 o parte din colecții au fost depozitate — tot într-o clădire de pe Știrbei Vodă, la 47 deocarece cutremurul din noiembrie subrezise și mai mult clădirea din Calea Victoriei 117.

Abia în 14 martie 1941 — după numeroase intervenții — primăria atribuia muzeului fosta casa Ceslanu din Calea Victoriei 151 unde a fost adus întregul patrimoniu¹⁹.

Consecințele celui de-al doilea război mondial au fost resimțite din plin și de muzeu — casa Ceslanu fiind rechiziționată pentru spital, colecțiile sînt împachetate și strînse în cîteva camere. Activitatea a fost stîngherită și de prezența în imobil a unei unități moto-germane. În 1944 — din cauza pericolului pe care-l prezentau bombardamentele, piesele cele mai valoroase sînt evacuate în comuna Raznic-Dolj unde au rămas, parte din ele, pînă în octombrie 1948. Evacuarea în comuna Raznic, precum și desele schimbări dintr-un local în altul au făcut ca patrimoniul — în special arheologic — să aibă „foarte mult de suferit”.

Adevărata menire a muzeului a putut fi însă împlinită abia în anii puterii populare, cînd instituția a cunoscut prefaceri structurale determinate de noua orientare a muzeologiei în lumina concepției materialismu-

¹⁷ Ibidem, Dosar 1944.

¹⁸ Originalul scrisorii în Arh. M.I.M.B., Dosar 1936.

¹⁹ Arh. M.I.M.B., Dosar 1941, Nota de serviciu din 14 martie 1941.

lui dialectic și istoric, de transformările înregistrate în baza și suprastructura societății.

Bazindu-și activitatea pe nobile principii muzeologice, definindu-și sensul și conținutul preocupărilor în conformitate cu cerințele majore ale epocii pe care o trăim, beneficiind de sprijinul organelor locale de partid și de stat, avînd asigurate condițiile materiale corespunzătoare, muzeul municipal — denumit un timp Muzeu de arheologie și istorie a Bucureștilor — a devenit un centru activ de cercetare și documentare, un mijloc important de cunoaștere și difuzare a multisecularei istorii a Capitalei.

În perioada 1945—1948 preocuparea esențială a colectivului a fost verificarea stării și evidenței obiectelor, studierea, selectarea și pregătirea expozitelor pentru viitoarea expoziție. Încă din 1946 încep lucrări de reparații și amenajări, se confecționează mobilier pentru organizarea expoziției în Calea Victoriei 151, la începutul anului 1948, începînd chiar etalarea obiectelor. „Cînd totul era pus în ordine și aproape bine aranjat pentru inaugurarea expoziției, în urma înțelegerii între Ministerul minelor și petrolului, Ministerul artelor și Primăria Capitalei, muzeul a fost mutat în Șoseaua Kiseleff 3 — localul Muzeului de artă națională²⁰. În șoseaua Kiseleff — în spațiul acordat, s-a amenajat o expoziție de proporții reduse care a putut fi vizitată între 11 și 30 iunie 1948 cînd a fost închisă pentru renovarea clădirii.

Întrucît Ministerul chimiei și petrolului și Ministerul artelor nu și-au respectat promisiunile făcute cu ocazia mutării din Calea Victoriei 151, primăria Capitalei — la repetatele sesizări și intervenții ale conducerii muzeului, reîntră în posesia casei Ceslanu în 1951.

Încercarea de reamenajare a expoziției în 1948 în sediul din Calea Victoriei 151, ca și minie expoziția din șos. Kiseleff au dovedit că patrimoniul este incomplet și unilateral, că el are mari lacune neputînd acoperi perioade și evenimente de o deosebită importanță pentru istoria Bucureștilor. Acest lucru era cu atît mai evident dacă se avea în vedere noua orientare muzeologică potrivit căreia era necesară prezentarea comunității omenești de pe teritoriul Capitalei din cele mai vechi timpuri — pînă în prezent.

Colectivul muzeului era conștient că numai printr-o largă acțiune de sporire a patrimoniului — pe toate căile și prin toate mijloacele — și ținînd seama de necesitățile ilustrării corespunzătoare a tuturor problemelor și evenimentelor importante, poate asigura redeschiderea muzeului, a expoziției permanente.

Numărul și valoarea obiectelor intrate în muzeu în anii 1948—1955 sînt o grăitoare dovadă a preocupării pentru îmbogățirea continuă a patrimoniului cu piese — unele din ele — de importanță națională.

Astfel la 30 dec. 1947 au fost achiziționate de la întreprinderea Djabourov 802 stampe diferite, gravuri, litografii, hărți avînd ca autori, printre alții, pe Raffet, Bouquet, Mayer, Lancelot, Wullner etc.²¹. În perioada aprilie 1948 — iunie 1949 au fost achiziționate piese muzeistice în valoare de aproape 5 milioane lei dintre care amintim: un ceas de aur care a aparținut lui Al. Ioan Cuza, albumul cu desene și acuarele origi-

²⁰ Ibidem, Dosar 1948.

²¹ Ibidem, Dosar 1947, Procesul-verbal din 30 decembrie 1947.

nale de Preziosi, sabia lui Iancu Jianu, proclamația de la Islaz, acuarele de Szatmary, uleiuri de Grigorescu și P. Ioanid²².

În patrimoniul muzeului intră în anii următori, datorită strădaniilor directorului Gh. Astancăi, și a colectivului condus de domnia sa, importante arhive ale Așezămintelor Brincovenesti și ale lui Gh. G. Cantacuzino (4272 documente). Sint procurate stampe și gravuri din cunoscuta colecție A. Corbu, piese de mobilier, obiecte decorative de interior, textile, numismatică, fotografii.

Un aport remarcabil la completarea colecțiilor au adus săpăturile arheologice executate de șantierul arheologic București înființat în 1953 și coordonat de Institutul de arheologie al Academiei în colaborare cu muzeul nostru. Cercetările efectuate la Curtea Veche, colinele Radu Vodă și Mihai Vodă, Ciurel, Cringaș și Dudești au scos la iveală importante vestigii ale locuitorilor de odinioară ai acestor meleaguri, care au completat și lărgit cunoștințele despre istoria veche și feudală a Bucureștilor.

Existau astfel premise pentru a se trece la alcătuirea unei tematici științifice la care sint chemați să lucreze, în afara specialiștilor din muzeu, cadre didactice din învățământul superior și alți specialiști.

Era una din primele tematici care ilustra, pe baza concepției materialismului dialectic, procesul istoric complex de pe teritoriul Capitalei — din cele mai vechi timpuri, pînă în prezent.

Pornind de la patrimoniul existent, tematica sugera în același timp căile spre care să se îndrepte cercetarea pentru acoperirea tuturor problemelor pe care ea le-a inclus spre a fi prezente în expoziția permanentă. Transpunerea în fapt a tematicii reclama definitivarea procesului de reorganizare început, crearea unei structuri administrative corespunzătoare cerințelor și dotarea muzeului cu laborator foto, atelier de restaurare etc.

Astfel în anii 1956—1957 este mult lărgit personalul de specialitate, se numește un nou director în persoana prof. univ. Ion Ionașcu, se constituie secții corespunzătoare fiecărei orînduiri sociale. Tot în această perioadă — în iunie 1957 — se pun bazele secției ce avea menirea să se ocupe de dezvoltarea Bucureștilor după 23 August 1944. Două evenimente ce au loc în 1956 vin să confirme preocuparea colectivului de a oferi publicului posibilitatea cunoașterii valorilor din patrimoniul prin inaugurarea Expoziției permanente de numismatică în iunie, în clădirea din B-dul Ana Ipătescu 21 și a Colecției Maria și dr. G. Severeanu în noiembrie, str. I. C. Frimu 26. Se lucra în continuare la pregătirea viitoarei expoziții : se studia minuțios patrimoniul, se întocmeau fișe științifice, se alcătuiește un nou inventar general și se cere un local corespunzător pentru sediul muzeului și al expoziției.

La 10 dec. 1956 Sfatul Popular al Capitalei atribuie Muzeului Palatul Suțu, monument istoric, care trebuia reparat și restaurat, fapt ce se realizează în anii 1957—1958 de S.P.C. în colaborare cu Direcția monumentelor istorice creînd astfel un cadru propice și un spațiu adecvat reorganizării muzeului.

²² *Ibidem*, Dosar 1949, documentul nr. 175.

Concomitent cu restaurarea se trece și la realizarea mobilierului pentru expoziție și apoi etalarea obiectelor de către I.S. Decorativa. La 23 ianuarie 1959, cu prilejul împlinirii unui veac de la înfăptuirea istoricului act al Unirii Principatelor a avut loc redeschiderea pentru public a muzeului.

Era pentru prima oară în istoria muzeografiei românești când un muzeu prezenta într-o formă științifică istoria comunității omenești de pe un teritoriu dat, din cele mai vechi timpuri până în prezent.

Populația Capitalei a primit cu interes și satisfacție redeschiderea muzeului, dovadă fiind și numărul vizitatorilor — 15.000 — care au trecut pragul expoziției în primele 10 zile.

Redeschiderea muzeului a însemnat încununarea unei activități fecunde a colectivului dar și punctul de plecare spre noi activități.

Astfel colectivul muzeului în frunte cu dr. Florian Georgescu care preia conducerea muzeului în aprilie 1959 — acordă o importanță deosebită cercetării științifice puse în slujba valorificării patrimoniului, a expoziției de bază, vizînd de asemenea elucidarea unor probleme mai puțin cunoscute ale istoriei Bucureștilor. Împărțirea colectivului pe secții a favorizat o anumită specializare și a permis orientarea spre domenii precise conturate.

Astfel secția de istorie veche și feudală, beneficiînd de fonduri bănești corespunzătoare, a putut lărgi săpăturile arheologice asupra acelor zone care ofereau vestigii pentru completarea expoziției de bază și aprofundarea istoriei Bucureștilor. O importanță deosebită s-a acordat studierii culturii materiale din epoca bronzului specifică zonei Capitalei, a vestigiilor datînd din perioada de formare a limbii și poporului român, a unor monumente feudale.

Multe vestigii descoperite la Militari, Străulești, Măicânești, Ciulești, Roșu, Soldat Chivan N., Tei, Cățelu Nou, Fundeni, Bragadiru, Băneasa etc. au elucidat nu numai probleme locale ci ele se înscriseră ca descoperiri importante pe plan național.

Au fost efectuate importante cercetări la, sau în jurul unor valoroase monumente feudale: Poșorul Mavrocordatilor, Palatul Suțu, bisericile Sfîntul Gheorghe Nou, Visarion, Slobozia. Rezultate de o covîrșitoare însemnătate pentru începutul orașului au fost obținute în urma cercetărilor și săpăturilor în vechiul perimetru al orașului, în Zona Curtea Veche. Astfel săpăturile din ultimii 3—4 ani, — facilitate de măsurile luate de organele locale de partid și de stat pentru restaurarea și restructurarea întregii zone — au clarificat multe din problemele referitoare la geneza orașului.

Rezultatele săpăturilor arheologice au îmbogățit patrimoniul muzeal și au făcut obiectul unor culegeri de note, articole, studii sau lucrări monografice: *Bucureștii de odinioară* editată în 1959, cele două volume *Cercetări arheologice în București* editate în 1963 și 1965 precum și lucrarea *Cultura Tei*, de V. Leahu.

O atenție deosebită în cadrul muncii de cercetare s-a acordat studierii unor colecții din patrimoniu.

Strădanțiile acestei munci au fost materializate în volumul de Documente privind istoria orașului București întocmit de Fl. Georgescu, P. I. Cernovodanu și I. Cristache-Panait. De asemenea se află în pregătire un vo-

lum selectiv de documente referitoare la istoria modernă a oraşului, precum şi catalogul de stampe.

Pentru a veni în sprijinul masei largi de cititori dornici să cunoască istoria celui mai mare oraş al ţării, muzeul — pe baza unei tematici largi — a elaborat şi publicat lucrări de mai mică sau mai mare întindere referitoare la probleme mai puţin tratate sau eronat prezentate în trecut sau altele care nu făcuseră obiectul cercetării până acum. Un grup de lucrări au abordat teme referitoare la lupta maselor populare bucureştene pentru libertate şi independenţă, pentru dreptate şi progres social: *Răscoala seimenilor şi dorobanşilor din Bucureşti la 1655* de Paul Cernovodeanu, *Aspecte din lupta populaţiei bucureştene împotriva regimului turco-janariot (1716—1821)* de P. I. Panait, *Oraşul Bucureşti şi răscoala poporului din 1821* de I. Cristache-Panait, *Participarea maselor populare bucureştene la revoluţia de la 1848* de Fl. Georgescu şi *Evocări, locuri şi case din Bucureşti legate de lupta P.C.R. de Fl. Georgescu şi Al. Cebuc*.

O altă serie de lucrări au tratat probleme edilitare-urbanistice ale Capitalei din timpul orînduirii feudale pînă în zilele noastre: *Podul Mogoşdalei — Calea Victoriei de St. Ionescu*, *Din istoria transporturilor de călători în Bucureşti*, de Al. Cebuc, *Aspecte din reconstrucţia oraşului Bucureşti de P. Dache*, precum şi lucrarea *Problema edilitare bucureştene. Alimentarea cu apă, Canalizarea Dimboviţei, Asanarea lacurilor din nordul Capitalei* de Fl. Georgescu, Al. Cebuc şi P. Dache.

Pentru a da posibilitatea specialiştilor din muzeu să poată publica rezultatele cercetării privind colecţiile muzeale sau cele întreprinse pe teren, în arhive sau biblioteci, precum şi altor iubitori ai istoriei oraşului, instituţia noastră a editat, începînd cu anul 1964 culegerea de studii şi note intitulată: *Materiale de istorie şi muzeografie*. Cele şapte volume apărute pînă în prezent (din 1967 culegerea se numeşte *Bucureşti, materiale de istorie şi muzeografie*), conţin numeroase date, ştiri, informaţii, multe inedite, referitoare la istoria Capitalei şi aduc reale contribuţii la elucidarea unor probleme mai puţin cunoscute sau controversate.

Paralel cu studierea şi elaborarea unor articole şi lucrări referitoare la evenimente sau probleme oarecum limitate au fost întreprinse cercetări privind ansamblul dezvoltării oraşului care şi-au găsit reflectarea în unele lucrări de sinteză. Seria aceasta a fost deschisă de lucrarea *Pagina din trecutul Bucureştilor* de Fl. Georgescu căreia i-a urmat *Bucureşti — scurt istoric*, lucrare ce avea să se înscrie ca cea dintîi sinteză marxistă a istoriei Capitalei. Rezultatele obţinute în munca de cercetare, experienţa câştigată de colectiv ca şi necesitatea imperioasă a redactării unei istorii atotcuprinzătoare a Bucureştilor au îndemnat conducerea muzeului să-şi înscrie în plan o asemenea lucrare. Ea a început să fie elaborată începînd cu anul 1963 în cadrul muzeului cu colaborarea unor specialişti din afară. Doi ani mai tîrziu vede lumina tiparului *Istoria oraşului Bucureşti vol. I*, care redă istoria locuitorilor acestor meleaguri de la primele urme de existenţă omenescă pînă la 1918.

Într-un stadiu avansat se află şi cercetările pentru cel de al doilea volum care va cuprinde perioada 1918 pînă în prezent.

Tot în capitolul cercetării ştiinţifice — denumire convenţională — deoarece întregia activitate muzeistică, inclusiv întocmirea unei fişe sau stu-

dierea unui obiect este știință — se pot include ciclurile de comunicări. Inițiat încă în 1957, reluându-se o veche experiență a Muzeului municipal, ciclul de comunicări prin varietatea și profunzimea temelor tratate, prin elucidarea a numeroase probleme și redarea circuitului științific a unor valoroase descoperiri precum și dezbaterile publice ce le însoțesc a adus o incontestabilă contribuție la cunoașterea istoriei Capitalei stimulând și încurajând în același timp noi cercetări. Multe din comunicările expuse în cadrul ciclului au fost tipărite în volumele editate de muzeu sau în alte culegeri sau reviste de specialitate.

Răspunzind unor deziderate majore, potrivit cărora rostul și rolul unui muzeu nu se limitează numai în a pune la dispoziția publicului o serie de valori semnificative în domeniul în care este profilat, ci că el are menirea de a contribui multilateral la opera de culturalizare și educație, la formarea concepției științifice despre lume și viață, muzeul a inițiat și organizat numeroase acțiuni cultural-educative.

Este de neconceput un muzeu contemporan care să nu aibă ca una din preocupările de bază, activitatea denumită frecvent — munca cultural-educativă. De fapt creșterea rolului instituțiilor muzeale, a eficienței lor, este indisolubil legată de felul cum sint îmbinate, de proporțiile și legăturile ce se stabilesc între laturile esențiale ale activității pe care o atare instituție le incumbă.

În esență activitatea cultural-educativă de masă implică, în viața cotidiană a unui muzeu, realizarea a două obiective majore: atragerea spre muzeu a unui număr cât mai mare de vizitatori și difuzarea unor cunoștințe prin mijloace cât mai adecvate care contribuie nemijlocit la creșterea gradului de instrucție, prin aceasta muzeul alăturându-se tuturor instituțiilor și factorilor care propagă cultura, dar și la atragerea spre muzeu a noi și noi categorii și grupuri de oameni. Muzeul de istorie a municipiului București a menținut o legătură trainică cu masele încă din primii ani ai existenței sale. Dar despre o activitate cultural-educativă de anvergură, judicios organizată și vizând scopuri precise, se poate vorbi numai după 1959 — o dată cu redeschiderea muzeului pentru public.

Conștient de faptul că expoziția de bază constituie unul din obiectivele centrale ale activității, fiind unul din punctele esențiale de contact cu publicul — ea reprezentând în ultimă instanță o încununare a întregii activități și un indiciu concludent al stadiului pe care l-a atins o instituție muzeală într-o etapă dată — s-a acordat o permanentă atenție conținutului și formei expoziției de bază. Folosind rezultatele cercetărilor proprii, cele obținute de alți specialiști, valorificând noile obiecte achiziționate, colectivul muzeului a efectuat continuu modificări în expoziția de bază.

Modificările și completările efectuate au urmărit atât creșterea numărului exponatelor originale cât și o mai judicioasă proporție a spațiului pentru diferite teme și perioade, o corelare mai judicioasă între obiectul autentic și cel complementar, precum și o mai bună îmbinare a factorilor locali cu cei generali.

În afara relației care se stabilește între muzeu și public prin intermediul expoziției de bază, personalul de specialitate întreprinde diferite acțiuni cu caracter cultural-educativ în întreprinderi, instituții, case de cultură, cluburi, școli etc. — cu scopul de a face cunoscute valorile muzeului, de

a propaga momente din istoria oraşului şi a ţării. Aceasta se realizează, printre altele, prin expoziţii temporare însoţite de expuneri, conferinţe, simpozioane, lectorate, seri muzeale, concursuri, difuzarea materialului de popularizare şi a publicaţiilor, emisiuni la radio şi televiziune, articole în presă etc.

Muzeul s-a preocupat de menţinerea unor legături permanente cu şcoala, fie prin intermediul Inspectoratului şcolar, organizaţiilor de pionieri şi U.T.C., fie direct cu şcolile şi liceele din Capitală. În acest sens la sediul muzeului s-au organizat expoziţii cu tematica specială, care au fost utilizate la lecţiile recapitulative, s-au asigurat condiţiile pentru desfăşurarea unor lecţii în expoziţia muzeului, s-au iniţiat concursuri pentru cunoaşterea muzeului şi a istoriei oraşului, a monumentelor sale, a luptei forţelor democratice în frunte cu P.C.R. Muzeul a acordat sprijin şi documentare în vederea organizării unor colecţii şi muzee şcolare, au fost atraşi în activitatea noastră un număr mare de tineri, fie prin cercul de „Prietenii ai muzeului” fie prin Cercul de la Palatul pionierilor. De asemenea au fost antrenaţi elevi din licee pe şantierele arheologice, fiind îndrumaţi şi încurajaţi în cercetarea şi cunoaşterea istoriei locale.

O atenţie deosebită a acordat instituţia în organizarea unor expoziţii temporare şi itinerante, atât pentru a asigura o mai bună valorificare a colecţiilor muzeale, cât şi pentru a răspunde unor necesităţi de instruire şi educaţie, de cunoaştere a tradiţiilor revoluţionare ale clasei muncitoare şi ale partidului comunist, a marilor transformări pe care le-a suferit Capitala în anii socialismului. În ultimii 5 ani şi în primele 6 luni ale anului 1971, au fost deschise 476 expoziţii în întreprinderi şi instituţii. Conform temei abordate şi ilustrate, expoziţiile temporare şi itinerante pot fi grupate în 5 mari categorii : a) expoziţii destinate valorificării unor colecţii din bogatul patrimoniu al muzeului, exemplu : Documente şi cărţi rare din colecţiile muzeului ; Costume şi obiecte de podoabă ; Daruri oferite Bucureştilor cu prilejul aniversării a 500 de ani de la prima atestare documentară a numelui oraşului ; Porţelanuri şi faianţe în colecţiile M.I.M.B. ; b) Expoziţii prilejuite de aniversarea sau comemorarea unor evenimente, exemplu : Bucureşti la a 50-a aniversare a P.C.R. ; Lupta muncitorimii bucureştene pentru crearea P.C.R. ; 50 de ani de la greva generală din 1920 ; Victoria insurecţiei din august 1944 ; Revoluţia de la 1848 în Bucureşti ; Oraşul Bucureşti şi mişcarea revoluţionară din 1821 ; c) Expoziţii destinate aniversării unor personalităţi, exemplu : Tudor Vladimirescu la Bucureşti ; 150 de ani de la naşterea lui Al. Ioan Cuza ; Nicolae Iorga, 100 de ani de la naştere etc. d) Expoziţii menite a prezenta rezultatele cercetărilor de teren, ale săpăturilor arheologice, exemplu : Pe urmele vechilor locuitori ai meleagurilor bucureştene ; Mărturii materiale ale artei geţilor ; Noi descoperiri arheologice în Bucureşti. e) Expoziţii referitoare la alte momente, perioade şi probleme din istoria oraşului, exemplu : Locuri istorice şi case legate de lupta P.C.R. ; Pitoresc Bucureştean ; Monumente feudale în Bucureşti ; Bucureşti — oraş înfloritor ; Bucureşti — în anii construcţiei socialiste etc.

Pornind de la premiza că eficienţa unor atare acţiuni sporeşte dacă materialul expus este folosit pentru ilustrarea unor conferinţe, simpozioane,

discuții colectivul nostru a organizat cu prilejul deschiderii multor expoziții temporare și itinerante, asemenea manifestări.

Expunerea de conferințe a constituit și constituie o altă latură majoră a muncii cultural-educative. Cifrele sînt deosebit de grătore în această privință, ele dîndu-ne posibilitatea să constatăm că în perioada 1959—1970 deci în 12 ani au fost susținute peste 1.400 conferințe deosebit de variate ca tematică de la prezentarea colecțiilor, a unor piese valoroase, pînă la abordarea unor subiecte de istorie bucureșteană.

Lectoratele, formă superioară de propagare a cunoștințelor pe baza unei tematici riguroase alcătuită, în cadrul cărora prin ciclul de expuneri s-au parcurs cele mai însemnate momente din istoria Capitalei au fost și ele utilizate. Numai în ultimii 5 ani muzeul a organizat 18 asemenea lectorate.

Concursurile, seriile muzeale, simpoziioanele — și ele mijloace importante de difuzare a culturii — au fost folosite pentru o mai bună cunoaștere de către marea publică a muzeului și istoriei orașului.

În anul 1970, spre exemplu, au fost organizate 11 concursuri, 38 seri muzeale, 12 simpoziioane.

Pentru a putea sprijini în mod organizat activitatea tuturor acelor care se interesează în mod deosebit de istoria Bucureștilor muzeul a trecut la constituirea, încă în anul 1960, a cercului „Prietenii muzeului”. S-a putut astfel extinde, și pe această cale, contactul cu publicul care a adus un larg sprijin la unele manifestări, la semnalarea, în vederea salvării, a unor vestigii, a donat muzeului valoroase obiecte.

Un loc important în activitatea noastră îl ocupă depistarea, colectarea, conservarea și studierea patrimoniului muzeal. Fondul de obiecte muzeistice crește continuu prin rezultatele cercetărilor de teren, a săpăturilor arheologice, prin depistarea și achiziționarea unor obiecte sau documente aflate în posesia unor persoane particulare, prin donații provenite atît din partea unor instituții sau organizații obștești cit și a unor persoane particulare, prin schimburi de publicații cu instituții muzeale din țară sau de peste hotare. Patrimoniul se îmbogățește și prin fotografiile executate la zonele și casele supuse demolării, muzeul avînd sarcina din partea Comitetului Executiv al C.P.M.B. de a aviza asupra tuturor imobilelor supuse demolării care în prealabil sînt înregistrate pe peliculă. De asemenea patrimoniul se îmbogățește cu imprimări (afise, invitații, cataloage etc.) difuzate cu ocazia unor aniversări, congrese, conferințe științifice, etc.

În prezent întregul patrimoniu care însumează aproape 150 000 obiecte este grupat în 15 mari colecții după specific și pe orînduiri sociale, fiecare obiect beneficiînd de fișa lui științifică în care sînt înscrise datele esențiale care îl caracterizează. Ca instrumente de lucru care ușurează evidența și cercetarea, au fost întocmite liste de colecții, repertoare, fișe multiplicare care permit organizarea tematică sau cronologică a fiecărei colecții.

În prezent se lucrează la verificarea și completarea fișelor științifice de obiect, în special la colecțiile la care se lucrează la întocmirea viitoarelor cataloage; colecția de stampe, desene, gravuri, documente, numismatică ș.a.

Stăruitoare preocupări există și în legătură cu conservarea și restaurarea patrimoniului. Încă din 1964 muzeul beneficiază de aportul atelierului de restaurare care lucrează atât în domeniul ceramicii cît și asupra obiectelor din metal, os, sau hirtie. În 1970, ca urmare a fondurilor asigurate de Comitetul de Cultură și Educație Socialistă al municipiului București — s-au procurat aparate moderne pentru Atelierul de restaurare care vor spori aportul acestuia la restaurarea și conservarea patrimoniului.

La cea de-a 50-a aniversare a sa, Muzeul de istorie a municipiului București se prezintă cu un bilanț bogat de realizări. Sub auspiciile instituției se desfășoară manifestări științifice și culturale de prestigiu. Oamenii de știință din țară și de peste hotare colaborează cu muzeul în strădania cunoașterii, cît mai temeinice, a istoriei celui mai mare oraș al țării, a rolului pe care el l-a jucat în istoria acestei părți a lumii.

Drumul parcurs, experiența acumulată, prestigiul de care se bucură instituția și contribuția ei la dezvoltarea muzeografiei românești sînt premise care ne permit să apreciem că muzeul va continua să se dezvolte și să-și diversifice activitatea, va tinde spre aprofundare.

Se va amplifica cercetarea de teren în vederea depistării de obiecte, case și locuri istorice și a salvării vestigiilor arheologice.

Depistarea și achiziționarea de noi obiecte valoroase vor fi incluse și în continuare în preocupările majore ale instituției.

În munca de conservare și valorificare a patrimoniului muzeal, paralel cu perfecționarea formelor și mijloacelor de menținere a evidenței, se va intensifica ritmul de alcătuire a cataloagelor de colecții — exhaustiv sau în anumite cazuri, selectiv.

Cunoașterea istoriei orașului București prin monumentele, locurile istorice, străzile și piețele sale va sta și mai mult în atenția cercetării în viitor. În acest sens se află în studiu o lucrare de mari proporții, cu caracter de repertor, care va cuprinde nu numai monumentele cunoscute și înregistrate ca atare, ci și acele case, locuri și alte obiective ce reprezintă interes istoric și arheologic. Ea va servi atât publicului larg, cît și edililor orașului, care o vor putea utiliza în acțiunea de sistematizare și modernizare a Bucureștilor.

În munca cultural-educativă se va stărui mai mult în găsirea unor forme noi de investigare a cerințelor publicului.

Ne va preocupa organizarea unor anchete — sondaj, prin care vom cunoaște mai exact dorințele și preocupările vizitatorilor, prin aceasta activitatea noastră putînd căpăta un plus de eficiență.

Avînd asigurate condițiile materiale, beneficiînd de sprijin și îndrumare din partea organelor locale de partid și de stat, dispunînd de un colectiv hotărît să contribuie la formarea omului nou, constructor al socialismului și comunismului, sîntem convinși că planurile de perspectivă vor prinde viață, experiența și realizările de pînă acum — consemnate și în acest bilanț retrospectiv — reprezentînd o garanție și un indemn.